

Poselství Svatého otce Františka k 1. Světovému dni chudých

Nemilujme slovy, ale skutky

Uveřejňujeme poselství Svatého otce Františka k 1. Světovému dni chudých, který se bude slavit o 33. neděli v liturgickém mezidobí, letos 19. listopadu 2017, na téma „Nemilujme slovy, ale skutky“.

1. „Děti, nemilujme jen slovem a jazykem, ale činem, doopravdy“ (1 Jan 3,18). Tato slova apoštola Jana vyjadřují příkaz, který žádný křesťan nemůže přehlížet. Závažnost, s jakou „milovaný učedník“ odevzdává Ježíšův příkaz až do našich dní, se ještě více zdůrazňuje kvůli rozporu mezi prázdnými slovy, jež často bývají na našich rtech, a konkrétními skutky, jimiž se máme poměřovat. Láska nedovoluje žádné alibi; kdo má v úmyslu milovat tak, jako miloval Ježíš, musí se řídit jeho příkladem, a to především tehdy, když jsme voláni k lásce k chudým. Způsob, jakým miloval Boží Syn, je ostatně dobře známý a Jan ho jasně připomíná ve svých listech. Spočívá ve dvou nosných pilířích: Bůh miloval jako první (srov. 1 Jan 4,10.19); a miloval tak, že dal sebe sama celého, včetně svého života (srov. 1 Jan 3,16).

Takováto láska nemůže zůstat bez odpovědi. I když byla darována jednostranně, aniž by za to cokoli vyžadovala, přesto zapaluje srdce natolik, že každý, i navzdory svým omezením a hříchům, se cítí být veden k jejímu opětování. To je možné tehdy, pokud Boží milost a jeho milosrdná láska je podle možností přijímána do našeho srdce tak, aby přiměla naši vůli i naše city k lásce k samotnému Bohu i k bližnímu. Milosrdenství, které takřčeně tryská ze Srdce Trojice, může tímto způsobem dospět k tomu, že rozpožbuje náš život a bude vzbuzovat soucit a skutky milosrdenství k bratřím a sestrám, kteří se nacházejí ve stavu nouze.

2. „Tento ponížený volal a Hospodin slyšel“ (Žalm 34,7). Církev odvždy chápala důležitost takového výkřiku. Svědectví o tom máme již od prvních stránek Skutků apoštolů, kde Petr požaduje, aby se vybralo sedm mužů „plných Ducha a moudrosti“ (6,3), kteří na sebe vezmou službu chudým a péči o ně. To je nepochybně jedno z prvních znamení, jímž se křesťanské společenství představilo na scéně světa: služba těm nejchudším. Tohle vše bylo možné díky pochopení, že život Ježíšových učedníků se má vyznačovat takovým bratrstvím a solidaritou, jaké odpovídají hlavní nauce Mistra, který vyhlásil chudé za blahoslavené a za dědice nebeského království (srov. Mt 5,3).

„Prodávali všechn svůj majetek a dělili ho mezi všechny, jak kdo potřeboval“ (Sk 2,45). Toto vyjádření jasně ukazuje živou starost prvních křesťanů. Evangelista Lukáš, autor posvátných textů, který více než ostatní dává prostor milosrdenství, nedělá žádné řečnické cvičení, když popisuje praxi sdílení v prvním společenství. Právě naopak, když o tom vypráví, chce hovořit k věřícím všech generací, a tedy i k nám, aby nás podpořil ve svědectví a podnítil nás k činnosti ve prospěch těch nejpotřebnějších. Totéž učení s obdobným přesvědčením předává apoštol Jakub, který ve svém listě používá silné a pronikavé výrazy: „Poslyšte, moji milovaní bratři! Což nevyvolil Bůh právě chudé v očích světa, aby byli skrze víru bohatí a dědici Království, které slíbil těm, kdo ho milují? Vy však jste chud'asem pohrdli. Nezneužívají právě bohatí své moci proti vám? Netahají vás po soudech? ... Co pomůže, moji bratři, říká-li někdo, že má víru, ale nemá skutky? Může ho taková víra spasit? Když bratr nebo sestra nebudou mít do čeho se obléci a budou mít nedostatek denní obživy, a někdo z vás jim řekne: ‚Tak s Pánem Bohem! Zahřejte se a najezte se!‘ – ale nedáte jim, co potřebují

pro své tělo, co je jim to platné? Stejně tak je tomu i s vírou: když se neprojevuje skutky, je sama o sobě mrtvá“ (2,5-6.14-17).

3. Existují však chvíle, kdy křesťané nenaslouchali této výzvě až do hloubky a nechali se nakazit světskou mentalitou. Duch Svatý je však neopomněl upamatovat na to, že mají zaměřit svůj pohled na to podstatné. Nechal, aby se narodili muži a ženy, kteří různým způsobem nabízeli svůj život pro službu chudým. Kolik kapitol v dějinách těchto dvou tisíc let bylo napsáno křesťany, kteří se vši jednoduchostí i pokorou a s velkorysou fantazií lásky sloužili svým nejhudším bratřím!

Mezi všemi vyniká příklad svatého Františka z Assisi, jehož během staletí následovali mnozí svatí muži a ženy. On se neuspokojil s tím, že objímal malomocné a dával jim almužnu, ale rozhodl se, že půjde do Gubbia, aby s nimi žil. On sám viděl v tomto setkání zvrát ve své konverzi: „Když jsem byl ve hříchu, pohled na malomocné se mi zdál být příliš hořký, ale sám Pán mě přivedl mezi ně a prokázal mi na nich milosrdenství. Když jsem se od nich vzdálil, to, co se mi zdálo hořké, se proměnilo ve sladkost na duši i na těle“ (Test 1-3: FF 110). Toto svědectví je důkazem o proměňující síle lásky a křesťanského způsobu života.

Nemysleme si, že chudí jsou pouhými příjemci dobrovolnické služby vykonávané jednou za týden, a tím méně adresáti nějakých improvizovaných skutků dobré vůle, abychom si uklidnili své svědomí. Tyto zkušenosti jsou sice hodnotné a užitečné, aby nás učinili vnímavými k potřebám tolika bratří a k nespravedlnostem, jež jsou často jejich příčinou, ale měly by vést ke skutečnému setkání s chudými a vytvořit místo pro sdílení, jež se stane způsobem života. V lásce, která se stává sdílením, nacházejí modlitba, cesta učedníka i konverze potvrzení své evangelní autentičnosti. Z tohoto způsobu života vychází radost a pokoj v duši, protože se rukou dotýkáme Kristova těla. Chceme-li se s Kristem skutečně setkat, je třeba, abychom se dotýkali jeho těla v bolavém těle chudých jako potvrzení svátostného přijímání eucharistie. Kristovo tělo lámané při posvátné liturgii se nám dává, abychom ho znovu nacházeli díky lásce sdílené s těmi nejslabšími bratry a sestrami. Jako stále aktuální znějí slova svatého biskupa Jana Zlatoústého: „Když chcete vzdávat čest Kristovu tělu, nepřehlížejte ho, když je nahé; nevzdávejte v hedvábných paramentech čest Kristu eucharistickému, zatímco před chrámem si nevšímáte jiného Krista, jenž je sužován chladem a temnotou“ (Hom. in Matthaeum,50,3: PG 58).

Jsme tedy povoláni k tomu, abychom vztahovali své ruce k chudým, setkávali se s nimi, dívali se jim do očí, objímali je a dávali jim pocítit vroucnost lásky, která rozbíjí kruh samoty. Jejich ruka vztažená k nám je rovněž výzvou, abychom vycházeli ze svých jistot a ze svého pohodlí a uznávali hodnotu, jakou představuje samotná chudoba.

4. Nezapomínejme na to, že pro Kristovy učedníky je chudoba především povoláním k následování chudého Ježíše. Je to cesta, po níž jdeme za ním a spolu s ním, cesta, která vede k blaženosti Nebeského království (srov. Mt 5,3; Lk 6,20). Chudoba znamená mít pokorné srdce, které dokáže přijmout svou situaci omezeného a hříšného stvoření, abychom překonali pokušení všemocnosti, jež vytváří iluzi o naší nesmrtelnosti. Chudoba je postoj srdce, který brání považovat peníze, kariéru a luxus za životní cíl a za podmínku ke štěstí. Chudoba spíše vytváří předpoklad pro svobodné přijetí osobní a společenské zodpovědnosti, i navzdory vlastním omezením, a důvěřuje v Boží blízkost a v podporu jeho milosti. Takto chápaná chudoba je měřítkem, které umožňuje hodnotit správné používání hmotných statků a zároveň prožívat své vztahy a city nesobecky a bez postoje přivlastňování (srov. Katechismus katolické církve, č. 25-45).

Vezměme si proto za svůj příklad svatého Františka, ryzího svědka chudoby. Právě proto, že on měl oči upřené na Krista, dokázal ho poznávat a sloužit mu v chudých. Pokud si tedy přejeme přinášet svůj účinný příspěvek pro dějinnou změnu a způsobovat skutečný rozvoj, je třeba, abychom naslouchali výkřiku chudých a nasazovali se pro jejich povznesení ze situace odsunutí na okraj společnosti. Chudým, kteří žijí v našich městech a našich společenstvích, zároveň připomínám, že nemají ztrácet vědomí evangelní chudoby, kterou nosí jako pečeť svého života.

5. Známe velkou těžkost, která se ukazuje v dnešním světě, jak jasně chudobu identifikovat. A ona přesto na nás každodenně křičí ve svých tisícerých tvářích poznamenaných bolestí, vyčleněním na okraj, bezprávím, násilím, mučením, vězněním, válkou, omezováním svobody a důstojnosti, nevědomostí a analfabetismem, krizovou zdravotnickou situací, nedostatkem práce, obchodováním s lidmi a otroctvím, vyhnanstvím, bídou a násilnou migrací. Chudoba má tvář žen, mužů i dětí vykořisťovaných mrzkými zájmy, deptaných zvrácenou logikou moci a peněz. Tento nemilosrdný seznam, který nebude nikdy kompletní, jsme nuceni tvořit tváří v tvář chudobě jako plodu sociální nespravedlnosti, morální bídy, nenasytnosti některých a všeobecně rozšířené nevšímavosti!

V našich dnech bohužel stále více vychází na povrch nestoudné bohatství hromaděné v rukou malého počtu privilegovaných, často doprovázené nelegálností a vykořisťováním urážejícím lidskou důstojnost, a zároveň nás pobuřuje šíření chudoby ve velkých okruzích společnosti po celém světě. Před takovýmto obrazem nemůžeme zůstat nečinní a tím méně rezignovat. Na chudobu, která potlačuje iniciativního ducha mnoha mladých a brání jim najít si práci; na chudobu, která umrtvuje smysl pro zodpovědnost a dává přednost delegování a hledání protekce; na chudobu, která otravuje studny spoluúčasti, omezuje prostor pro profesionalitu, a tak pokořuje zásluhy toho, kdo pracuje a vyrábí; na to vše je třeba odpovídat novým viděním života a společnosti.

Všichni tito chudí – jak s oblibou říkal blahoslavený Pavel VI. – patří k církvi díky „evangelnímu právu“ (promluva při otevření 2. zasedání Druhého vatikánského koncilu, 29. září 1963) a zavazují nás, abychom se pro ně přednostně rozhodli. Požehnané jsou tedy ruce, které se otevírají pro přijetí chudých a pro jejich podporu: jsou to ruce, jež přinášejí naději. Požehnané jsou ruce, které překonávají každou kulturní, náboženskou a národnostní bariéru a vlévají do ran lidstva olej útěchy. Požehnané jsou ruce, které se otevírají, aniž by za to něco požadovaly, bez různých „jestliže“, „ale“ a „snad“: jsou to ruce, které nechávají na bratry sestupovat Boží požehnání.

6. Na konci Svatého roku milosrdenství jsem nabídl církvi Světový den chudých proto, aby se křesťanská společenství po celém světě stávala stále konkrétnějším znamením Kristovy lásky k těm posledním a nejpotřebnějším. Přeji si, aby se k ostatním světovým dnům založeným mými předchůdci, které se již staly tradicí v životě našich společenství, připojil i tento a v jejich celku je doplnil o kompletující, výhradně evangelní prvek, jímž je Ježíšova láska k chudým.

Vyzývám celou církev i muže a ženy dobré vůle, aby v tento den upřeli svůj pohled na ty, kdo k nim vztahují své ruce, kdo volají o pomoc a vyžadují naši solidaritu. Jsou to naši bratři a sestry, stvoření a milovaní jediným Nebeským Otcem. Tento den má za cíl stimulovat v první řadě věřící, aby reagovali na kulturu skartace a mrhání a vzali si za svou kulturu setkání. Zároveň je to výzva určená všem, bez ohledu na jejich náboženskou příslušnost, aby

byli otevřeni pro sdílení s chudými a pro jakoukoli formu solidarity s nimi na znamení konkrétního bratrství. Bůh stvořil nebe a zemi pro všechny, ale lidé bohužel vystavěli hranice, zdi a ploty, a tak se zpronevěřili původnímu daru určenému pro celé lidstvo bez výjimky.

7. Přeji si, aby se křesťanská společenství během týdne předcházejícího Světovému dni chudých – letos to bude 19. listopadu, o 33. neděli v liturgickém mezidobí – angažovala pro vytváření mnoha příležitostí k setkáním přátelství, solidarity a konkrétní pomoci. Chudé i dobrovolníky pak mohou pozvat ke společné účasti na nedělní eucharistii, aby se slavnost našeho Pána Ježíše Krista Krále vesmíru, slavená v následující neděli, ukázala jako ještě autentičtější. Kristovo kralování se totiž projevuje ve svém plném významu právě na Golgotě, když Nevinný je přibit na kříž a jako chudý, nahý a zbavený všeho vtěluje a zjevuje plnost Boží lásky. Jeho úplná odevzdanost Otci vyjadřuje jeho naprostou chudobu, ale zároveň ukazuje moc Lásky, jež ho v den Velikonoc vzkřísí k novému životu.

Pokud v naší čtvrti žijí chudí, kteří hledají ochranu a pomoc, přiblížme se v tuto neděli k nim; bude to příhodný okamžik pro setkání s Bohem, kterého hledáme. Přijměme je podle nauky Písma (srov. Gen 18,3-5; Žid 13,2) jako privilegované hosty u našeho stolu; mohou se stát učiteli, kteří nás naučí žít naši víru důsledněji. Svou důvěrou a připraveností k přijetí pomoci nám střídavým a často radostným způsobem ukážou, jak přesvědčivě je žít z toho podstatného a odevzdávat se Otcově Prozřetelnosti.

8. V základě mnoha konkrétních iniciativ, které se budou moci během tohoto dne uskutečnit, ať je vždy modlitba. Nezapomínejme na to, že Otčenáš je modlitba chudých. Prosba o chleba totiž vyjadřuje naši odevzdanost Bohu při prvotních potřebách našeho života. To, co nás Ježíš touto modlitbou naučil, vyjadřuje a shrnuje výkřik těch, kdo trpí kvůli životním obtížím a nedostatku toho potřebného. Učedníkům, kteří Ježíše žádají, aby je naučil modlit se, On odpověděl slovy chudých, kteří se obracejí k jedinému Otci, v němž se všichni poznávají jako bratři. Otčenáš je modlitba, která se vyjadřuje v množném čísle: chléb, o nějž prosíme, je „náš“, a to vyžaduje jeho sdílení, spoluúčast a společnou zodpovědnost. V této modlitbě všichni poznáváme potřebu překonávat každou formu sobectví, abychom měli přístup k radosti ze vzájemného přijetí.

9. Žádám spolubratry biskupy, kněze a jáhny – jejichž vlastním povoláním a posláním je podporovat chudé – zasvěcené osoby, sdružení, hnutí a rozsáhlý svět dobrovolníků, aby se nasadili pro to, aby se tímto Světovým dnem chudých zavedla tradice, která konkrétně přispěje k evangelizaci dnešního světa.

Kéž tento nový Světový den se stane silným apelem na naše svědomí věřících, abychom byli stále přesvědčenější, že sdílení s chudými nám umožní chápat evangelium v jeho stále větší hloubce. Chudí nejsou problémem, ale jsou zdrojem, z něhož máme čerpat, abychom přijímali a žili podstatu evangelia.

Ve Vatikánu 13. června 2017
Památka svatého Antonína z Padovy

FRANTIŠEK